

VELEMESARJI SE NE MARAJO UKLONITI VLADNIM ODREDBAM.

Kakor se zdi, mislijo velemedesarji, da niso postavljeni pod vladno nadzorstvo, a v resnici pa so, prvi poljedelaki tajnik.

VLADNO VMEŠAVANJE V KUPOLJO JE NEUSTAVNO, ZATRUJE SWIFT.

Chicago, Ill. — Velemedesarska trdka Swift & Co. ne bo dovolila, da bi poljedelski department nastavljal v trdkih pisarnah računsko pregledovalce s pravico, vsakega preiskati njene knjige, papirje in druge dokumente. Tako je bilo povedano v izjavi, ki jo je podal trdčin predsednik L. F. Swift v četrtek zvečer.

Swiftovi kompaniji, trdki Wilson & Co. in pa Cudahyevi kompaniji je naročil poljedelski tajnik Henry C. Wallace, naj dajo svoje zapisnike in računske knjige najkasneje do petka vladnim računskim pregledovalcem na razpolago.

Zadnji dve družbi še nista podale nobene izjave v tem oziru, ali poročila pravijo, da bosta podpirale Swiftovo stališče. Zastopniki vseh treh velemedesarij so se izrazili, da ukinja odredba tajnika Wallacea "ustavne pravice".

"Mi zahtevamo v imenu naših 43.000 delničarjev pravico ustavnih zajemov, po katerih je vsem državljanom dopuščeno kupovati brez vsakega vladnega vmešavanja," je dejal Swift v tozadnji izjavi.

Predlagana preiskava se ne opira na nobeno pritožbo, ali obdolžilo, ali kršitev postav, nego je stremi za tem, da bi dobila vladna popolna upogled v vsa dela. Takšno temeljito preiskovanje je smatrati za polizkus, odvzeti oblast, pridržano nekolicini državam s trgovsko določbo v ustavi Združenih držav.

"Dokler ne določi sodišče, da je območje velemedesarske postave obsežno v smislu tajnikovega mnenja, toliko časa se ne bo trdka Swift & Co. uklonila tajnikovi zahtevi."

Družba priznava, da daje postav, v smislu katere zahteva poljedelski tajnik Wallace oblastveni pregled računskih in drugih knjig, popolno pravico, uvesti preiskavo posebne in izredne slučaje krivičnega in nepoštenega postopanja, ali trdi pa, da ne daje pravice do preiskave, če ni nobenih posebnih in izrednih obtožb.

Nadalje zatrjuje velemedesarska družba, da bi vladni računski pregledovalci v slučaju, če bi imeli takšne pravice, utegnili biti neprecenljive vrednosti za družbine tekmece, ki bi jih lahko podkupili za kupčijske tajnosti.

Washington, D. C. — Ko je bil poljedelski tajnik Wallace obveščen, da ne mara velemedesarija Swift & Co. dovoliti departmentu nastavitve vladnih računskih pregledovalcev po kompanijskih uradih, je dejal, da bodo imela v tem oziru zadnje besedo zvezna sodišča.

"Ni mi znano, kakšne legalne korake nameravajo storiti velemedesarji," je rekel. "Utegne se pripetiti, da bo vlada prisiljena vesti sodno postopanje 'mandamus'."

"To, kar je Swift povedal sedaj, je že večkrat izjavil poprej. Velemedesarji še niso prišli, kakor se zdi, do izpoznavanja, da so postavljeni pod vladno nadzorstvo, ali dejstvo je, da so."

KUBANSKI DIJAKI NE MARAJO IBANEZA.

New York, N. Y. (Fed. Press.) — Vest iz Havane, ki je dospela nekaj teden, pravi, da je diška federacija na Kubi umakala povabilo, s katerim so nameravali pridobiti španskega pisatelja Vincenta Blasca Ibaneza za predavanje pred diškimi havanske univerze. Ta korak se opira na to, da je Ibanez prodal svoje orožje za ameriško zlato, ko se je udeležil pred kratkim v Ameriki. Nadalje ga smatrajo kubanski diški tudi za nasprotnika latinskoameriških idealov.

BUNJA BO V STO LETIH VODILA SVET, PRAVI KING.

Washington, D. C. — (Fed. Press.) — Moč in vpliv Sovjetske Rusije bosta stalno rastle in v sto letih bo Rusija vodila sila vsa sveta.

Tako je rekel zadnje dni senator King iz Utah, ki je bil minulo poletje na obisku v sovjetski republiki. King je reakcionaren demokrat in korporacijski advokat, čigar glavna ambicija je, zagovarjati in ohraniti profitni sistem Amerike za dolgo dobo. On se boji Sovjetske Rusije in odločno pobija vsako revolucionarno gibanje v Ameriki.

DELIRIJ PALMERJEVE GONJE.

Bivši vladni uradnik je razkril vse podrobnosti Palmerjevih pogonov na radikalce v letu 1920.

Washington, D. C. — (Feder. Press.) — Louis F. Post, bivši pomočni tajnik departmenta za delo, je spisal zgodovino Palmerjeve gonje proti rdečkarjem pod naslovom "The Deportations Delirium of Nineteen-Twenty, a Personal Narrative of an Official Historical Experience". Knjigo je izdala Chas. H. Kerr & Co. v Chicagu. Moorfield Storey, star odvetnik iz Bostona, je pisal predgovor, v katerem pravi med drugim: "Mož, ki je bil odgovoren za vse te aretacije, je napolnil ameriške časopise s živahnimi storitvami, kaj so vse rdečkarji storili in kaj nameravajo storiti v Ameriki. Te storije so bile izmišljene. Nobene zarote ni bilo za strogolajenje vlade in nobenega dokaza ni bilo, ki bi bil opravičil vlado za njeno akcijo. Knjiga je zelo važna kontrolna knjiga z zgodovino naše dežele in svarilo nam vsem."

Post pripoveduje v knjigi, kako so bili zasnovani pogoni po vsej deželi in kako so se izvršili med neverjetno brutalnostjo, stupidnostjo in hudobijo na eni strani in med protipostavnimi spletkami na drugi. Šeststisoč oseb, večinoma delavcev s družinami vred, je bilo aretiranih. V dobi od marca do maja 1920 je imel Post — valed bolezn delavskega tajnika Wilsona — nalogo pregledati vse odredbe za izgon osumljenцев iz Amerike. Pregledal je 3000 odredb in 2300 je zavrgel, ker ni našel zanje nobene opravičbe piti v bedastem zakonu proti špijonaži. Ostalih 700, ki so obviseli v mreži deportacijskih klavzul zakonov, je bilo filozofskih anarhistov, kot sta bila Tolstoj in Mark Twain, in pa takih, ki so spadali k organizacijam, katerih novi programi so do gotove meje priporočali nasilne ukrepe v času revolucije. Kljub temu ni bilo med deportiranci na parniku "Buford" niti enega, kateremu bi bil kdo dokazal, da se je poslužil ali se je hotel poslužiti kakšne nasilne akcije proti ameriškimi oblastem.

Post dalje razkriva, da vsa poročila justičnega departmenta o bombah, orožju in tajnih revolucionarnih dokumentih, ki so bili "najdeni" pri aretiranih osebah, so bila laž. Pri vseh 6000 aretiranih so dobili le štiri puške! Običajni ameriški državljani imajo več orožja v svoji posesti kakor ga imajo vsi takozvani "revolucionarji", piše Post.

Post tudi opozarja čitatelja na delovanje Palmerjevih tajnih detektivov ob času jekarske in rudarske stavke leta 1919. "Zdi se, da je cela gonja proti rdečkarjem alonela na interesih privatnih detektivskih agencij, ki so se otele okoristiti z obstoječimi razmerami v industrijah. Privatni detektivni in špijski in delavskih organizacijah so podpirali industrialni nemir in socialni nepokoje s tem pripravili tla Palmerjevega namena."

Palmer je dobil od kongresa tri milijone dolarjev za lov na rdečkarje.

Irei končali gladovno stavko.

Dublin, 23. nov. — Republikanski glavni stan naznanja, da so vsi jetniki prenehali z gladovno stavko.

LOV NA ŽLEZE JE NOV POSEL NA POLJU ROPARSKE OBRTI.

Teorija, češ, da je bil roparski napad na mladega šoferja izvršen iz kupčijskih ali medicinskih nagibov, ovržena.

PREISKOVALNI ZDRAVNIK MENI, DA JE BIL NAPAD IZVRŠEN IZ OSVETE.

Chicago, Ill. — Na bolniški postelji v čikaški spominski bolnišnici je Charles Ream povedal v četrtek zvečer detektivom, da je bil eden izmed njegovih napadalcev šofer prevozne družbe "Yellow Cab Company". Tista dva napadaleca sta namreč v torek tega mladca napadla, ga spravila s kloroformom v omotico ter mu izrezala žleze. Policija si pravzaprav še sedaj ni na jasnem, kako je s to zadevo.

Teorijo, češ, da je bil napad na Reama izvršen iz kupčijskega ali medicinskega nagiba, sta zavrgla poročnik Michael Grady in oglejniški zdravnik Joseph Springer, ko sta se več ur pogovarjala s Reamom v četrtek zvečer.

Policija je poklicala dr. Springerja, naj izvede nepristransko preiskavo. Ta je prišel v bolnišnico, preiskal fanta ter ugotovil, da bi noben medicinec ne mogel izvršiti tiste operacije tako, kakor je bila izvršena na fantu v tistem napadu.

"Dokrajna šuštarstvo delo," je dejal. "Dasi je bil rabljen nož, ali tega noža ni imela tedaj zdravniška roka pod kontrolo. Očividno je dala temu napadu povod osveta, kajti, nikakor bi se ne dalo uspešno presaditi žlez po takini operaciji."

"Uverjen sem, da bo temeljita preiskava tiste teorije, kjer se je fant znašel, ko se je zdrnil iz omotice, to potrdila," je pridal dr. Springer.

Takoj po razgovoru v Reamovi sobi je poročnik Grady naročil svojim ljudem, naj aretirajo šoferja, ki je znan pod imenom "Red" Carrigan.

"Najdite Carrigana," mu je dejal mladec leže na postelji. "Grozil mi je, da mi že še pokaže. In kakor se mi zdi, mora on vedeti precej o tej zadevi."

Reamove izjave in dognanja dr. Springerja so žlezo zadevo naredila še zanimivejšo, kakor je bila tisti torek zjutraj, ko je policija aretirala dijaka Earla Englisha s čikaške univerze. Fant je star devetnajst let. Policija ga dolži telesnega napada in krive prisige. Zadnje obdolžitve si je dijak nakopal s priznanjem, da je bil pred dvema tednoma volilni uradnik in da je volil kljub svoji mladostnosti.

"Ream je priznal, da je šel pred nekolicini dnevi zvečer s sobo petnajstletne Englisheve sestre Eleonore," je rekel poročnik Grady. "Dekle je bilo v svoji nočni obleki, in njen brat je videl brata s svojo sestro. In čeprav sta si Ream in Eleonora bratranca in sestrična in bivala v isti hiši, vseeno ni bil mladi English posebej prijazen do Reama."

V Reamovi bolniški sobi je bila kakatja slaščice s pisemcem Eleonore English. "Kako ti je, Oh, zelo sem bila žalostna, ko sem slišala tiste reči o tebi" ... se pričinja tisto pisanje. "Kari je še vedno zaprt. Ali mislim pa, da bo izpuščen še to popoldne iz zapore ... Kmalom!" (Dalje na 3. strani.)

KOMANILJA ZASLUŽILA SKORO MILIJON DOLARJEV V DEVETIH MESECIH.

New York, N. Y. — Avtomobilski trdka "Moon Motor Co." poroča, da je spravila v razdobju devetih mesecev \$932,107 čistega zaslužka v letu. Tiste razdobje se je končalo dne 30. oktobra. Polniški avtomobilov, avtomobilskih delov in drugih potrebščin je prodala v skupnem znesku za \$8,171,563. V celem letu 1922 je prodala predstavljala znesek po \$6,877,159.

Pregled dnevnih dogodkov.

Amerika.

Velemedesarski trust se roga vladnim odredbam.

Zopet en mladenič v Chicagu oropan spolne žleze.

Rasputinov morilec prišel v Ameriko prodajati dragulje.

Bivši vladni uradnik razkrinkal Palmerjevo gonjo proti radikalcem.

Gibanje tretje stranke.

Inozemstvo.

General von Seeckt ukazal razpustiti komunistično stranko v Nemčiji.

Splošen naval izstradanega ljudstva na junkerje v Šlesiji.

Na stotine mrtvih v civilni vojni v Porenju.

Nemški zvedenci dospeli v Pariz.

Nov potres v Tokiju silno alarmiral Japonce.

GIBANJE TRETJE STRANKE.

Vsestrančna konferenca delavskih in farmerskih strank se bo vrtila 30. maja 1924 v Minnesoti.

Chicago, Ill. — (Fed. Press.) — Konferenca za enotno fronto vseh delavskih in farmerskih političnih organizacij v Združenih državah se vrši 30. maja 1924 v Minneapolisu ali St. Paulu, Minn. Vse organizacije, ki podpisajo začasno platformo principov, sprejeto na treh nedavnih preliminarne sestankih, so dobrošle na konferenco.

Sestanki so se vršili v St. Paulu, Chicagu in Omahi v enem tednu drug za drugim. Največji uspeh, ki se obeta od te konference, je dejstvo, da so minnesotске organizacije, ki so se doslej držale proč od takih gibanj, so zdaj na delu splošnega gibanja za enotno politično fronto tretje stranke. Minnesotske organizacije imajo dva poslance v zveznem senatu in pri bodočih volitvah upajo dobiti državo Minnesota popolnoma pod svojo kontrolo.

Na omenjenih sestankih so bili delegatje iz Minnesote, Wisconsin, Illinois, Michigana, Ohaio, Pennsylvanije, New Yorka, North Dakote, South Dakote, Nebraska, Montane, Idaho in Washingtona. V odbor, ki ima aranžirati in voditi konferenco 30. maja, so bili izvoljeni sledeči: H. G. Teigen, privatni tajnik senatorja Magnusa Johnsona; Wm. Mahoney, predsednik Delavsko-ljudske nadstranske politične lige; Wm. Schaper, zastopnik progresistov v Minneapolisu. Hopkins, predsednik odbora Oseminštiridesetih, je bil navzoč na vseh treh sestankih.

Začasna platforma zahteva nacionaliziranje železnice, vladna kontrola kredita, kooperativno banke, javna kontrola prirodnih zakladov, vpostavljenje civilnih svobodščin in odprava justičnega tiranstva.

Federativna farmerska-delavska stranka je odobrila sklicanje konference, ki je prišlo od Farmer-Labor party v Minnesoti. Splošna, oziroma stara Farmer-Labor party se še ni odzvala, ker mora prej o tem sklepati njen izvrševalni odbor, toda mnoge krajevne organizacije te stranke so se udeležile preliminarne sestankov. Člani Neustranske lige in Progresivne stranke v Idaho so tudi zbrani.

Socialistična stranka bo razpravljala o vprašanju prisostvovanja na konferenci v prihodnjem februarju, ko se žniše njen narodni izvrševalni odbor.

Ruske zadrage dobile prvi kredit v Ameriki.

Moskva. — (Fed. Press.) — Vse-ruska unija kooperativnih društev (Centrosojuz) je dobila za več milijonov dolarjev kredita od gotovih ameriških trdk, kakor poroča A. A. Klein, odbornik unije, ki se je pred kratkim povrnil iz Združenih držav. To je prvi kredit iz Amerike. Centrosojuz bo prejel blago iz Amerike in Evrope s posredovanjem ameriških bankirjev.

Izstradano nemško ljudstvo se je vrglo na junkerje.

Stradajoči kmetaki težaki in industrijski delavci so pričeli s splošnim navalom na veleposestnike in bogate kmete, ki nočejo poslati živil na trg, dokler ne zavladajo monarhisti. Ljudstvo pleni živila in požiga gradove in poslopja na kmetih. Na stotine mrtvih v Porenju. Stresemann je izjavil v zbornici, da je notranji položaj brezupen.

PROFITI NARASTLI ZA 82 Odstotkov.

Chicago, Ill. — (Fed. Press.) — Dobički desetih velikih korporacij v Združenih državah so letos 82 odstotkov višji kot so bili v prejšnjem letu. Na prvem mestu je American Telephone & Telegraph Co., ki je naredila preko 61 milijonov dolarjev dobička v prvih devetih mesecih t. l. Nato se vrste trust jekla, Studebaker korporacija, Western Union, National Biscuit Co. itd. Val ti veliki imajo letos okrog 165 milijonov dolarjev profita, dočim so lani imeli 90 milijonov.

Berlin, 23. nov. — General von Seeckt, vrhovni poveljnik zvezne armade, je danes odredil, da se razpusti komunistična stranka v Nemčiji. Vsi komunistični shodi in časopisi so prepovedani. Berlin, 23. nov. — "Notranji položaj Nemčije je brezupen. Ne vidim prilike, da bi se položaj popravil saj za trohico. Ni je danes dežele na svetu, ki bi bila tako prepletena s socialističnimi in političnimi konflikti kakor je Nemčija. V takih notranjih razmerah in pod takimi pritiski od zunaj ni mogoče, da bi katera vlada dosegla kak uspeh in naredila kaj konstruktivnega."

Tako je dejal Stresemann na večerajnji seji parlamenta. Stresemann je rekel, da je pripravljen podati ostavko in apeliral je na poslance, naj hitro odločijo o njegovi usodi. Med zborovanjem je bilo zbornično poslopje zastraženo s močnimi oddelki policije.

Socialisti, ki so aneči imeli konferenco, so zaključili, da danes predlože v parlamentu resolucijo sledeče vsebine:

"Vlada je proglasila izjemno stanje v Saksoniji in Turingiji, dasi ni imela razloga za ta korak. Na drugi strani pa bi vlada storila nujne ukrepe protinastavnemu stanju na Bavarskem. Iz tega vzroka nima parlament zaupanja v vlado."

Socialisti, ki imajo sami 163 glasov v zbornici, upajo, da bodo imeli 280 glasov za resolucijo, kar pomeni 40 do 50 glasov večine nad vladnimi strankami. Kdo nasledi Stresemanna, ako pade, je še enigma.

Berlin, 23. nov. — Nemčija je v plamenu civilne vojne na jugu in severu. Na jugu, v Porenju divjajo krvavi boji med separatisti in antiseparatisti, na severu v Gornji Šleziji je pa izbruhnila vojna med proletariatom v mestih in vaseh in junkerji (veleposestniki) na deželi.

Sporadični spopadi med izstradanimi, brezposelnimi kmetaki in težaki so se organizirali in oborožili ter napadli graščine v močnih četah. Junkerji imajo sicer svoje oborožene garde in štiti jih državna policija, ali zaenkrat so v defenzivi; napadalec so na vrhu.

Danes so prišla poročila iz nemške Šlezije o splošni plenitvi in požiganju junkerskih posestev. Smoči je žarelo nebo od požarov, ki so milje in milje daleč požirali hiše, hleve in druga poslopja junkerjev. (Dalje na 3. strani.)

NOV POTRES V TOKIJU. Prebivalci silno alarmirani.

Tokijo, 23. nov. — Najmočnejši potresni sunek izza katastrofe 1. septembra je danes predpoldne obiskal Tokijo in povzročil silno paniko med prebivalci, ki so takoj izleteli iz hiš in begali po ulicah. Nekatera poslopja so bila malo poškodovana.

Panika med ljudmi se je povečala, ko so pristali verske sekte Metokijo razglasili, da jutri pride najhujši potres, kar jih je že kdaj bilo na Japonskem. Dr. Nakamura, načelnik centralnega meteorološkega biroja, je izdal poročilo, da se ni treba ničesar bati, toda panični in praznoverni ljudje se ne dajo potolažiti.

Razstrelba na parniku; 40 moš se pogreša.

Marselja, Francija, 23. nov. — Na angleškem parniku "Ottenburg", ki je plul iz Barcelone, se je danes pripetila razstrelba, ki je deloma razdejala ladjo. Štirideset mornarjev se pogreša.

RASPUTINOV MORILEC V AMERIKI.

New York, N. Y. — Bled, mlad mož, ki rabi parfum in ki je umoril meniške Rasputina, ko se je vsa sveta Rusija tresla v strahu pred njegovim zaničarno oblečenim telesom, je prišel v petek semkaj v to deželo na Cunardovi ladji Berengariji.

Ta človek je knez Feliks Jusupov, ki je bil ob času ruske revolucije najbogatejši človek na Ruskem. V to deželo je došel, da dobi od filadelfskega milijonarja Widenerja dva portreta v oljnatih barvah, stara tri stoletja. Widener je plačal za sliki več kakor pol milijona dolarjev. Milijonar je lastnik najdragocenejše zasebne umetninske zbirke na svetu.

Knez je prodal sliki, ko je bil pred dvema letoma v obupnih denarnih škripel. Milijonar je po pridobitvi mnenja naredil zelo dobro kupčijo. Sliki sta vredni najmanj milijon dolarjev. Prodaj ju je pod pogojem, da ju ima pravico kupiti nazaj.

Widener ju je kupil pod tistim pogojem. Ali v pogodbi je še pridovalo, da ju knez ne sme več prodati.

Zakaj ata sliki tako dragoceni, ni popolnoma jasno. Nekateri trde, da sta to originala izpod čopiča slovitega slikarja Rembrandta.

OBOLÉLO POLJSKO DEKLE MORA NAZAJ NA POLJSKO.

Ogdensburg, N. Y. — Kljub ostrim protestom in pránji gov. Smitha se mora 16 let staro poljsko dekle Ziva Byer, ki je dospela v Združene države vsa alaba in bolehnava valed trpljenja in pomankanja med vojno in leži sedaj na bolniški postelji v tukajšnji državni bolnišnici, vrniti nazaj na Poljsko po ukrepu delavskega departmenta, ki trdi, da je dekle radi svoje bolezn nezavestna tujka. Prošnje od strani vodstva v bolnišnici in zatrditev, da se ji zdravje boljše, vse to ni izdalo nič. Dekle rima na Poljskem niti prijateljev, niti sorodnikov, in tukajšnji njeni znanci se boje, da ni upati na njeno okrevanje, če bo res morala nazaj na Poljsko.

Potres ubil 1500 Kitajcev.

Peking, 23. nov. — Podrobnosti o silnem potresu, ki je bil 13. novembra v oddaljeni provinci Šansi, so šele zdaj dospeli v Peking. Okrog 1500 oseb je izgubilo življenje in široka pokrajina naokoli Kaolana je popolnoma uničena.

VREME.

Chicago in okolice: V nedeljo jasno. Severozapadni vetrovi. Temperatura v zadnjih 24 urah: najvišja 43, najnižja 33. Sonce izide ob 6:30, zaide ob 4:25.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi ne vrsta.

Narodna: Zadržana država (vsebuje Chicago, \$5.00 na leto, \$2.50 na pol leta in \$1.25 na tri mesece; Chicago \$5.50 na leto, \$2.75 na pol leta, \$1.37 na tri mesece, in za inozemstvo \$2.00.

Naslov na vso, kar ima stik s "PROSVETA"

"PROSVETA"

2957-59 So. LaSalle Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year; Chicago \$5.50, and foreign countries \$5.00 per year.

"MEMBER OF THE FEDERATED PRESS"

Datum v oglepu n. pr. (Nov. 30-23) poleg valnega imena na naslovni strani da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Posredite jo pravilno, da se vam ne ustavi list.

MALA SLIČICA IZ NAJBOLJŠE UREJENE ČLOVEŠKE DRUŽBE.

Tam v New Yorku se je zgodilo. Tako poročajo časniki. Mati Prudensio Ramos je skočila s strehe šestnadstropnega poslopja Newyorškega društva za izboljšanje položaja siromakov s svojo 15-mesečno hčerko Trinito v naročju. Otrok se je ubil takoj na mestu, mati Ramos je umrla kasneje. Tukaj neha časnikarska vest.

Zakaj? Zakaj neha tukaj časnikarska vest? Ali ni imela mati nobenih vzrokov, da je izvršila samomor s svojim detetom v naročju? Ali je skočila z detetom v naročju v smrt samo za zabavo, da se prepriča, kako se človek počuti, ko prileti iz šestega nadstropja na trdi tlak? Ako je tako, zakaj tega vest ne pove?

Ej, za zabavo ne skače nihče iz šestega nadstropja na trdi tlak, ako je pri zdravi pameti. Človek, ki gre prostovoljno v smrt, ima gotove vzroke, da izvrši, kar se je odločil izvesti. Pa tudi hude duševne boje prebije, preden pride do izvršitve dejanja. Kadar pa človek gre v prostovoljno smrt s tistim v naročju, kar najbolj ljubi, to je z malim detetom v naročju, mora imeti še večje razloge za samomor in umor, kot navaden samomorilec, ki pri izvršitvi samomora ne nadleguje nobenega drugega človeka.

In zakaj se javnosti prikrivajo taki vzroki? Ali bi mogoče podali o današnjih družabnih razmerah tako temno sliko, da bi prestrašila veliko ljudi, ki verjamejo, da žive v najboljši človeški družbi, da bi pričeli premišljati, na kakšen način je treba izboljšati razmere v človeški družbi, da ne bodo matere več prostovoljno z detetom v naročju odhajale v prostovoljno smrt?

Vest sicer malo odgrinja zagrinjalo, ampak ne toliko, da bi se videla popolna slika.

Človeška tragedija se je odigrala v hiši za siromake. To nam prvič pove, da imamo v sedanji človeški družbi siromake, ki nimajo sredstev za življenje. Zakaj imamo siromake, tega pa tragedija ne odkriva. Mati Ramos je morala biti izredno siromašna, da je iskala pomoč v hiši, katero so zgradili za najbolj ponižane ljudi. Kajti hud boj prestane človek sam s sabo, preden prosi pomoči tam; kjer ga ponižajo z različnimi neumestnimi vprašanji, da mu vržejo drobtinico, ki toliko izda proti njegovemu gorju, kakor če kane kaplja na razbeljen kamen. In če bi poznali vzroke, ki so mater Ramos prignali tako daleč, da je prosila pomoči v hiši za siromake, tedaj bi poznali že precej uredbe najboljše človeške družbe. Pa tudi tega ne pove časnikarska vest.

Ako bi poznali te vzroke, tedaj bi nam bili znani vzroki, ki so nesrečno mater prisilili, da je šla v prostovoljno smrt. Kajti na poznanju prvih vzrokov, bi se dali napraviti logični zaključki, ki bi nam odkrili vso tragedijo, katero je doživela Ramosova.

Ampak časnikarska vest molči kot grob. Razpolavljanje časnikarskih vesti v svet je organizirano v sedanji človeški družbi in gospodarji nad to organizacijo so ljudje, ki trdijo, da živimo v najbolj človeški družbi. Kdor trdi kaj takega, pa noče, da grde slike bude vest onim, ki so največ krivi, da živimo v razmerah, katere pode ljudi v prostovoljno smrt. Za to časnikarske vesti pripovedujejo le majhen del resnice, vse drugo pa ostane zavito v plašč misterija.

Znano nam je, da je svetovna vojna, povzročena po imperijalizmu, prinesla Evropi neizmerno gorje. Razumljivo je, ako se samomori v Evropi množe.

Zakaj se pa množe samomori v Ameriki, o kateri pripovedujejo in pišejo, da je najbolj bogata dežela na svetu? Verjamemo, da je Amerika najbolj bogata dežela na svetu. Ali to je samo polovica resnice. Drugi del resnice nam pa govori, da je čez to ogromno bogastvo gospodar peščica ljudi in veliko je število ljudi, ki so brez lastne krivde zabredli v tako revščino, da so brez vseh življenjskih sredstev in da morajo iskati pomoči pri milošinskih družbah.

Ako postoje taka nasprotstva v človeški družbi, tedaj ne živimo v najbolj človeški družbi. Človeška družba, ki je najboljša, ne more poznati takih nasprotstev.

Danes še ni idealne človeške družbe na svetu. Človeška družba se ni še nikjer tako daleč razvila, da bi odpravila tako nesoglasja v nji. Za tako človeško družbo so šele na delu ljudje, ki so prepričani, da imajo vsi ljudje pravico do človeškega življenja. Bodoča človeška družba se bo razlikovala v tem, da ne bodo siromašne matere s svojimi deteti v naročju prostovoljno odhajale v smrt, ker v nji ne bo siromašnih mater, ki bodo prošle

usmiljenja po hišah za siromake, ker bodo take hiše popolnoma nepotrebna reč.

Preden bo človeštvo tako daleč prijadralo, da se bo zavedalo, da je naloga človeške družbe skrbeti za vse njene člane, da ne trpe pomanjkanja, ampak da žive vsi udobno, se bodo pa še ponavljale pogostoma take tragedije, kot se je odigrala v New Yorku, pri kateri je mati z detetom v naročju igrala glavno ulogo, ko je skočila s strehe šestnadstropne hiše doli na trdi tlak. Kajti sedanja človeška družba je tako urejena, da inicijativa in pospešuje take tragične dogodke.

SLIKE IZ NASELBIN.

Large, Pa. — Da ne bo kdo mislil, da je naša velika naselbina (samo po imenu) zaspala, omenim, da še živimo, čeravno v zadnji ekstazi umirajočega. Število Slovencev tu se namreč vedno manjša, zdej pa mislija, da bo popolnoma izginilo, odkar je premogovna družba zaprla edini premogovnik v tukajšnji naselbini.

Bilo je konec oktobra in po večini vsi rudarji smo šli v malo oddaljeni premogovnik Montour 8. oz. v Willock, Pa. Po preteku dveh tednov pa smo tudi tam dobili ravno isto naznanilo: Poistite prostore, rove bo zaprt. Takšne usode delavca. Dokler je potreben podjetniku za ustvarjanje kapitala, mu je dober, potem pa naj gre svojo pot, saj je prosta vsakomur in zraka ima tudi vsak delavec.

Kvratimo si čas z lovom na zajec. Do sedaj nisem še nobenega dobil, če mi bo v bodoče sreča mila pa ne vem. Zabeležim, da pri rečem pri Mohamedovi bradi, da nismo nobene. Za politiko se ne zanimamo, saj je vsa O. K. — Frank Bruce.

La Salle, Ill. — Iz naše naselbine se ne oglašamo prav pogosto, menda zato ne, ker smo preveč "blizi". Dosodaj se je še precej dobro delalo, a na zimo bi kompaniji spet rade prikrajšale plačo. Delavci pri Pern Plov & Wheel Co. pa kar meni nič tebi nič nočejo sprejeti takih pogojev. Kolikor je meni znano, so že drugi teden doma. V drugih tovarnah je še delo.

Z zabavami smo spet nekoliko oživel. Kakor že znano, bo naše dramsko društvo "Soča" priredilo igro na Zahvalni večer dne 29. novembra v Slovenskem domu. Na soboto dne 1. decembra pa bomo imeli prireditve, kakoršne še ni bilo v La Sallu, to je vinsko trgatve v korist Slovenskega doma. To bo za nas nekaj izvanrednega. Zabavo bodo baje merili na bušlje, a smeh na klastro. Že sedaj vršijo za to priprave. Lačnim bodo služili pečeni petelin in žejnim sladka in lahka, a pristna pišča. Tudi za ples bo preskrbljeno. To bo lušno!

Takrat boste gotovo pozabili svoje skrb, jaz pa menda svojo "Fuller" krtačo in metle. Za likof bomo rešili zagonetko radi "Red Bird Overland" avtomobila. Kdo se bo z njim vozil, bomo videli. Vsi rojaki iz okolice, na svidenje prvi pri igri, potem pri trgatvi.

S pozdravom od vašega znanega krtačmana pri Fuller Brush Co. — Anton Udovič.

Iz okolice Finleyville, Pa. — Šment, kako tebe časi! Komaj sem se parkrat oglašil z dopisom, že je leto okoli. Pa se požurim, da bo prišel še en dopis v javnost v Gospodovem letu 1923 iz naše naselbine.

Čez gre naprej, delavci pa nimamo kaj pokazati, za koliko smo na boljšem koncem leta. Paš lahko trdimo, da si v tem letu "prosperitete" nismo pridobili drugega kot nove žulje na rokah. Vse dobilek so spravili v žep kapitalisti.

Velike važnosti so volitve, zato jih omenjam, kako so pri nas izpadle, kako so se obnesli finleyvillaki delavci, med katerimi, aha samo dva Slovence. Pred volitvami je bil skoraj vsak za delavsko stranko, vsak socialist, a na dan volitev me je sree zabolelo, ko sem šel gledat. Našel sem dva socialistična glasova. Prej napredni delavci na dan volitev niso hoteli nič slišati o delavski stranki. To se seveda ne tiče Slovencev, ker jih ni v tej okolici razun naju dveh. Vsi so stoprocentni Američani. Blagor nam, kmalu bomo delavci na površju!

Po mojem mnenju so delavci taki: Če bi videli, da zmaga vedna za delavsko stranko, tedaj bi bili takoj zraven. Radi so torej na strani, kjer je zmaga, čeprav je tista zmaga njim v škodo. Na ta način ne bo zmaga za delavstvo. Treba bo še težkega dela, mnogo priprav in bojov! Zato de-

laveli, pripravljajmo se že sedaj. Že sedaj organizirajmo kampanje za prihodnje predsedniške volitve, pa glejmo, da bomo oddali glasove za moža, ki bo delal nam v prid, pa ne v prid nezahvalnih mogoteev. Vzemimo si za vzgled angleške delavce. Kot izgleda sedaj, bodo kmalu zavladali nad Anglijo. Složnost je pač zmoglost. Če bi bilo malo več složnosti med ameriškim delavstvom in manj sebičnosti bi gotovo šlo bolj gladko kot gre.

Odločil sem se, da ne grem več prekladat smetane pod zemljo. Zdej je namreč zlata prilika pri zlateg rudokopu in tam bom vzel zlato delnico, pa si bom zagotovil zlato bodočnost pri zlateg rudokopu brez zlata. Drugje pa se mi zopet ponujajo plodono delnice za premogovni rudnik na mapi — brez premoga. Tam bodo zopet lepi denarji, da ne bo treba nič delati, samo veselili se bom in zabaval doma, gledal zlato in plodono delnice in se preskrbel z zlatom. Zraven tega bom pa igral na piano, za katerega ima tudi delnice ter ga bom gotovo dobil.

Gledati moram še, da pridem v stike z največjim fizičnim trgovcem, da bom še pri njem kupil par delnic in tedaj sem brez skrbi, ker fizičnega kupčija se bo izbornu obnesla.

Pečlarji iz Ramseya v Ohiju so povabljeni sem, da jim eno zagram. Pa tudi Maki naj pride iz indijanskega Clintona.

Dne 18. novembra je bila redna seja društva št. 179 S. S. P. Z. v Hackettu. Društvo je sklenilo imeti veselico 8. decembra od šestih do polnoči v prostorih sestree Trček. Vstopnina je za moške 50c za ženske pa nič. Vabljeni so vsi člani sosednjih društev in drugi rojaki, da skupaj razveselimo pri dobri muziki še enkrat v tem letu. Za vse fizične potrebe bo skrbel veselilni odbor. Torej veselo svidenje!

Pripeljite vsak svoj par. Če pa slučajno kdo zaide sem sam, bo moral tu poiskati par. Da se vidimo 8. decembra! Ob slišni priliki bo tudi naše društvo drugim na razpolago.

Pozdrav zavednim delavcem širom Združenih držav. — Frank Pernishek.

Salem, Ohio. — Evo vam zopet nekaj glasov iz našega pečlarskega gnezda. The Mallins Body Corp. je odalovila dve tretjini mehanikov ter ostalih skrajšala delovne ure z 9 na 7. V drugih oddelkih je še slabše, kajti delajo le po pet ur na dan in pet dni na teden. Premogovniki v okolici obratujejo samo po par dni na teden. Na splošno izgleda, da prihaja "normalnost".

Ko se s Francetom sučeva po kuhinji, pripravljajoč si potvico za Zahvalni dan, jame brenčati brezlični aparat. Vzemem aparat in med uglasenjem zaslišim znani glas našega glavnega predsednika pečlarske enote. Ko povem postajo in geslo, sledijo trije ugnarji po peči, kar znači, da bo nekaj izrednega. V kratkih besedah nama na to naroča, da morava obiskati člana našega kluba, ki sta na sumu, da kršita pravila. Ker sta člana v Clevelandu, kjer so sumnje še toliko bolj upravičene, skleneva pustiti vse drugo in iti na pot — na važno pot, ker se gre za pečlarsko čast.

France hitro potegne izpod peči škaf, v katerem imava spravljene bolj praznične reči. Odprava se. Dospevši v slovensko metropolo kot vestna pečlarska zastopnika se prvo podava na uradno pot preiskovat, koliko je resnice na obtožbah. Obtožnica namreč očita bratu Petru, da so ga videli v družbi z blondinko, ki mu je parkrat skuhala kosilo ter deloma pomila, deloma pobila črepinje.

Trkat nama ni bilo treba, kajti vrata so bila kar na stežaj odprta. Ravno aha prišla ob čas, da aha imela priliko videti, kakor je Peter hipnotiziral mačka z metlo, ker si je maček lastil pravico nad klobasami, katere je Petru poslal nek sorodnik iz Penne.

Pojasnila aha takoj Petru vse

na trd oficijalen način, kajmu očita obtožba. Napravil je men obraz in svedano izjavil, da se mu dela krivica. Resnica je pač, da je bil sosedom v vas tačas, ko ni bilo doma mame in je bila sama hčerka. Dekle ga je prosila naj ji pomaga deti kamen na zele, kar je tudi napravil v njeno polno zadovoljnost. Obtožba aha suspendirala in vsa ginjena nad tako poštenostjo zadovoljna odšla.

Obtožnica št. 2 je bila hujša, ampak zaupal sem v poštenost naših bratov in uradno potkal na vrata pri Tonetu, ki je na ponovno trkanje vendar slišal in prišel odpirat ves bel od moke in tešče. Že to je napravilo name dober utis e njegovi poštenosti.

France vzame pravila, pogleda pod sedmo poglavje in preštevava pravila od štirinajste do štirinadesete vrste. Naštev mu prestopke. Prvi prestopke je, da ima preobširno stanovanje. Nato je Tone pojasnjeval, da mora tako imeti, ker imajo drugi pečlarji pri njem bratske seje. Glede sumljive količine pišče, ki jo je po očitajoči obtožnici pripravil za oheet, nam je pojasnil, da je to le radi bližajoče se konvencije pečlarjev ter bo slišalo suhim grlom delegatov, ki pridejo od vseh strani, da ne bodo navezani na mestni ni vodovod. Tudi glede obtožnice, da sam ne riblje kuhinje ter se poslužuje druge moči, ni resnica. Prepričala aha se, da ni bilo poribano, odkar je misar dogotovil pod. Naša pravila zahtevajo, da mora vsak imeti posteljo le toliko široko kot je sam širok. Obtožnica je Tonetu očitala tudi to in nama se je zdela postelja res preširoka, a v dokaz nedolžnosti se je Tone vlegel na posteljo in s širokim svojim telesom dokazal, da mu postelja ravno zadostuje. Kolikor pa je ob strani preveč prostora, tam ima spravljen krompir, da ne pozebe.

Sama poštenost ga je, aha si mislila in bratsko segla v roke Tonetu. Pri tem sem se zagledal na peči. Iz piškra na peči je molela proti stropu precejšnja teležja noga, na katere poslušenem koncu iznad piškra je bilo vse polno muh.

Pozdrav pečlarjem! — A. C. Dressler.

Stinnesova moč.

Berlin. — Hugo Stinnes, nemški kralj premoga in industrije, se je zapletel v največjo bitko svoje napoleonske kariere. Napovedal je vojno američkemu oljnemu trustu Standard Oil Co. Njegov sin, ki je zdaj v Združenih državah, ima izvršiti del načrta za novo kampanjo, katero je Stinnes zasnoval na štirih kontinentih z namenom, da si osvoji svetovno premoč nad oljem. Stinnes je privolil žrtvovati svoja velika imetja v premogu in jeklu v Nemčiji, Avstriji, Čehoslovakiji in Danski ter svoja finančna podjetja v vseh evropskih deželah za delež olja v Argentini, Oklahomi, Mehiki, Texasu, Kitajski, Mezopotamiji in Kavkaziji.

Ljudje, ki zasledujejo gibanje tega največjega denarnega mogotca v Evropi, imajo pozitivne dokaze, da je Stinnes sklenil organizirati družbo v New Yorku s kapitalom dvajset milijonov dolarjev, ki bo nosila ime Hugo Stinnes-Paedrek Mining and Oil Co. in katere se združi s Heillerjevimi oljnimi interesi v Združenih državah. Ta družba bo faktično v stanju konkurirati s Standard Oil kompanijo.

Stinnes na široko kontrolira premog in jeklo v Nemčiji, Avstriji in Čehoslovakiji; mogočni Kruppovi interesi so tudi od njega odvisni, kajti črnobradati industrijski vladar kontrolira premog, katerega rabijo Kruppi za svoje tovarne. Stinnes — kot se poroča — poseduje polovico Škodovih tovarn za topove na Češkem. V teh tovarnah ima kapital investiran tudi francoski municijski magnat Schneider. Leta 1920, je Stinnes invadiral tudi Rumunijo in se polastil mnogih petrolejskih vrelcev.

Kakšno politiko uganja Stinnes, je razvidno iz dejstva, ker je so-družnik francoskega magnata Schneiderja — in Schneiderjeve tovarne izdelujejo strelivo za francosko armado.

Letošnje poletje je Stinnes posetil Rusijo in dobil je od sovjetov koncesije za olje v južni Sibiriji. Stinnes ima naložen kapital v vseh državah Evrope, v mnogih republikah Južne Amerike in v raznih drugih krajih sveta. Njegovi družabniki pravijo, da Stinnes lahko vsak čas mobilizira 500 milijonov dolarjev. Njegovo bogastvo je eno največjih na svetu,

in še pojde njegov uspeh take naprej, če nekaj časa, bo kmalu prekosil Rockefellerja. On sam najbrž ne ve natančne vsote vrednosti njegovega premoženja, ki je nagromadeno v nešteti tovarnah, rudnikih, premogovnikih, železnikih, parnikih, bankah in drugih podjetjih.

Stinnesovo bogastvo je večidel v inozemstvu — in v tem je njegova moč. Kako in kdaj je Stinnes prišel do te moči? Med vojno in po vojni — na nepostavni način! Kar je Stinnesovega premoženja zunaj Nemčije, je pridobljeno s kršenjem nemških zakonov, ne zakonov v tujih državah, temveč nemških zakonov — in nemške oblasti mu ne morejo nič.

Leta 1917 je bil Stinnes še sam lastnik premogovnikov na Westfalskem. Ko je bila Nemčija poražena in je republikanska vlada sprejela razne zakone za kontroliranje velekapitala, so pričeli nemški milijonarji izvažati svoje premoženje — zlato, vrednostne papirje itd. — v tujino, največ v nevtralne države, da uidejo vsakim davkom in konfiskaciji. Med temi je tudi Stinnes. Nalozil je hitro velike vsote svojega kapitala v Švici, Holandiji in Južni Ameriki in potem je spekuliral s valutami ter grabil ogromne dobičke. Padec nemške marke, ki je vpropastil na tisoče in tisoče Nemcev, je Stinnesu prinesel milijone v zlatu. V Nemčiji je plačeval s markami, prodajal je pa po visokih inozemskih valutah in dobiček hitro investiral v tujini.

Stinnes je najnovejša prikazen blaznega kapitalističnega sistema, ki je obogatil z mizerijo Nemčije; čimbolj Nemčija, to je nemško ljudstvo propada gospodarsko, tem bolj raste bogastvo in moč Stinnesa. Končno se je začel tako močnega, da je stopil na svetovno pozornost in se pričel meriti s največjim kapitalističnim okupusom Amerike in sveta: Rockefellerjevim trustom olja.

NOVICE IZ JUGOSLAVIJE.

Smrtne nesreče v jeklarni v Gostanju. Na tragičen način se je smrtno ponesrečil 19. oktobra t. l. s. Ivan Novak. Ko je prišel na prostor, kjer gonijo jermena kolese za razne naprave v strugariji, je bil prostof tako tesen, da se ni bilo mogoče gibati pri opravi. Pri tem, ko je ponesrečeni hotel mleti neko barvo, ga je zagrabil bližnji gonilni jermen in gromi prizori so se pričeli. Pomoč ni bila mogoča tako hitro, da bi se katastrofo preprečili in posledica je bila, da je sicer v kratkih, a strahovnih mukah podlegel 67letni delavec. Njegovo telo se je dobesedno razčlenilo in dele telesa so navroči potem zbrali in ukrenili, kar je bilo potrebno. — V nedeljo 21. oktobra se je ob veliki udeležbi delavstva vršil pogreb pokojnika z godbo na čelu.

Zaključek stavke čevljarških pomočnikov. Stavka čevljarških pomočnikov se je končala s delnim uspehom stavkajočih. Stavkajočim so se zvišale plače za okrog 15 odstotkov. Pri zaključnih pogajanjih je pokazal del mostrov precej uvidevnosti, kar naj bi olajšalo zaključek meznega gibanja. Naidejamo se, da se bodo iz te stavke tudi mojstri to naučili, da je treba uvidevnosti v pravem času. Ako bi se z našo organizacijo v predpogajanjih ne bilo tako postopalo, kakor se je, bi stavke ne bilo treba. Zdi se pa nam, da prihaja uvidevnost vedno le tam, kjer je dobro organizirano delavstvo, ki zna svoje pravice energično braniti. Zato vsi v organizaciji!

Stojan Protić umri. — Bivši ministar predsednik Stojan Protić je 28. oktobra v Beogradu umrl. Protić je bil markantna politična oseba v političnem življenju predvojne Srbije in po vojni tudi naše države. Dolga leta sodelovalec Pašićev, ki ga je presegal s svojim znanjem in a svojo osebnost poštenostjo, je bil Protić v zadnjih letih Pašićev hud in nevaren političen nasprotnik. Protić je vodil boj proti sedanji centralistični stvari je pa na drugi strani odklanjal federalizem in klerikalno svetonomijo. Njegov ustavni načrt predvideva neko srednjo linijo, ki bi bila morda svoj čas v stani izmiriti meščanske stranke med bojem in ustvariti ustavo, ki bi zadovoljila arabe, hrvaške in slovenske buržoazije. Sicer pa je bil Protić zelo konservativen in reakcionaren: ponovno je arabsko delavstvo pred in po vojski obvladval udarec Protićevih žandarjev in tudi kri na Zaloški cesti je tekla, ko je stal na čelu beograjske vlade "energični" Protić.

Delavske novice.

(Federated Press.)

Kaj pomaga večja plača!

Hasleton, Pa. — Rudarji v okolici antracitnega premoga, ki so v septembru dobili deset odstotkov mednega povzika, niso nič na boljše. Hišni gospodarji so jim poravnali stanarino tisti dan, ko so dobili večjo plačo in povzhek je medne lestvice rudarjev.

V Berkeleyu, Cal., ni dela.

Berkeley, Cal. — Mehaniki, držite se proč od Berkeleya. Čeprav je bil tukaj velik požar in so prav je bil tukaj velik požar in so v teku načrti za nove stavbe, čaka na delo toliko mehanikov in drugih stavbinih delavcev, da bo malo ali nič dela za prišlece iz drugih krajev.

Delavska banka napreduje.

New York, N. Y. — Federacijska banka, podjetje delavskih strokovnih uni, ki je bila ustanovljena pred šestimi meseci, je že tako napredovala, da se te dni odpre podružnice v Brooklynu in drugo v Bronxu. Banka ima načrti za finančiranje delavskih domov v Bronxu.

Milijon otroških delavcev.

New Orleans, La. — Dr. Owen Lovejoy, predsednik Narodnega odbora za odpravo otroškega dela, domneva, da je v Združenih državah 1,060,000 otrok od 10. do 12. leta, ki delajo za meso.

Država Louisiana ima 32,000 otroških delavcev in 36,000 anal-fabov. Delavske organizacije so zelo slabe v tej državi. V New Orleansu se zdaj vodi ena največjih kampanj za odprto delavnico, pri kateri sodelujejo vsi akebski časopisi.

Amalgamacija v Belgiji.

Bruselj, Belgija. — Organizirani književci in litografi so sklenili, da amalgamirajo svoje unije v tiskarsko industrijsko unijo. Okrog 4500 delavcev se je združio. Zdj se vrše pogajanja s tiskarji, ki bi jih priključili, da se tudi oni pridružijo.

Električarji zastavkali v New Orleansu.

New Orleans, La. — 250 električarjev, uposlenih pri Public Service korporaciji, je zastavkalo v znak protesta, ker se bila odoljavala dva njihova tovarila brez upravičenega vzroka. Strikarji zahtevajo, da se delavca spopjeta nazaj v delo in se jima povrne izguba na mesli.

KAKŠNA BO COOLIDGEVA POSLANICA.

Washington, D. C. (Federated Press.) — Prva predsednikova poslanica do kongresa utegne presenetiti dokaj jako resnih svetovalec, ki so bili dobrodošli v Beli hiši, da dajo svoje nasvete. Ali dokler ne bo poslanica prečtana pred kongresom, so zavezani jeziki njegovim nasprotnikom v obeh strankah. Šele potem bodo analizirali predsednikovo poročilo ter dokazovali, da ni pravilno razumel nujnih potrebščin te dežele.

Vse boje reakcijske gospode in vse vrste liberalnih pristavev so "pomagale" Coolidge pri sestavljanju te poslanice. Senator Borah je pobijal nasvete, Henryja Cobeta Lodga. Poslušal je predsednik avzveno trgovsko zbornico, kakor tudi socijalističnega delavskega voditelja Santiaga Igleziasa s Porto Rica.

KRZNARSKA STAVKA KONČANA.

New York, N. Y. (Fed. Press.) — Stavka krznarskih delavcev proti korporaciji Balk Rabbit, ki je trajala nad leto dni, je bila poravnana ta teden, kakor sporoča tukajšnja mednarodna krznarska unija. Delavci so si izvojevali unijsko priznanje, 44 ur delavnosti ta teden, unijsko mzdno lestvico in vse druge udebe, vključene v kolektivno pogodbo, ki jo ima krznarska unija s zvezo za socialne razmere krznarskih delavcev.

Stavka je baje veljala približno \$65,000. Mnogi stavkarji so bili aretirani in vrženi v zapor. Stavko so podpirala razna krajevna društva v krznarski industriji iz Brooklyna in Newarka, N. J., nadalje Mednarodni krznarji itd.

Nemški eksperti v Parizu.

Pariz, 23. nov. — Nemški zveženci, ki imajo pojasniti reparacijski komisiji, zakaj Nemčija ni v stanju nadaljevati plačil odškodnine, so prišli v Pariz.

12,500,000 galon vina v Chicagu.

Chicago, Ill. — Naslednji podatki kažejo, v kako bujem evetju je letos vinska obri v čikaškem mestu:

V letošnji sezoni količina posebnih hišnih narejenega vina najbrž znašala v čikaškem mestu približno 12,500,000 galon.

Okoli dvajset galon pride poprečno na vsako družino v Chicagu, ali polpeti galona na vsako osebo.

370,000 do 420,000 družin je ali naredilo po nekaj galon vina ali pa ga dobilo od drugih družin. Vseh družin je v Chicagu 626,000.

Kaj pomeni 12,500,000 galon doma narejenega vina odnoeno, je lahko razvidno iz dejstva, da je bilo v l. 1914. le 53,000,000 galon vina povzitega v celih Združenih državah. Tedaj je prišlo le malo več kakor pol galona na vsako osebo v republiki.

Lani je bilo v Chicagu razprodanih 4,450 železniških voz grozdja. Letos ga je šlo med ljudi 6,250 voz. Grozdje je prišlo v Chicagu iz Michigana, Californije, New Yorka in ohajske države. V času, ko se ni bilo prohibicije, l. 1919, je prišlo v Chicagu le 4,000 voz grozdja.

Le kakih deset odstotkov v Chicagu dolega grozdja je porabljenega za namizno grozdje. Vse drugo se izpremeni po raznih procesih v rujno vinsko kapljico, prezerve, sok itd. Sedemdeset procentov ga je porabljenega samo za vino.

Kakor so preračunali izvedenci, da vsak železniški voz grozdja od 2,000 do 3,000 galon vina. To je odvisno od kakovosti grozdja in pa od tega, kako je grozdje izprečano. Nekateri dobe eno galono vino iz desetih funtov michiganskega grozdja, ali pa iz vsakih osmih funtov iz Californije. Iz zgornjih podatkov je razvidno, da so se Čikašani prav dobro založili z vinsko kapljico. Še nikoli poprej ni bilo toliko vina v mestu.

SOVJETSKA VLADA ODSTOPILA AMERIČANU 27,000 ORABLOV ZEMLJE.

New York, N. Y. (Fed. Press.) — Sovjetska vlada je odstopila 27,000 orabov zemlje na robu soteske reke Donca blizu Harkova v južni Ukrajini američkemu poljedelskemu veščaku Haroldu M. Waru, kakor je po kablu iz Berlina prejel pboroilo Warov tajnik Karl Reeve.

Koncesija je dovoljena za do 36 let. Ware in njegovi tovarisi jo bodo ameli brez vsakršnega odplačila ali odškodnine izrabljati z modernimi američkimi poljedelskimi stroji in orodji pod pogojem, da bodo večbali in urili skupino Rusov v znanstvenem kmetovanju. Ware bo najbrž odplačeval s svojo družbo, sestojajo iz dvajsetih američkih kmetov, v Rusijo se pred 15. februarjem. S sabo bo vzel poljskih traktorjev in drugih potrebnih poljedelskih strojev v vrednosti \$100,000.

Mr. Ware je dokončal pennsylvanski državno poljedelsko akademijo. Z nekolicimi kmeti iz Severne Dakote je bil sel mr. Ware v Rusijo pred kakima dvema letoma. S sabo so tedaj vzeli kmečkih strojev za kakih \$75,000 ter ušli Buse američkega kmetovnja. Uspeh tistega poizkusa je sodanji ukrep sovjetske vlade.

SVOBODO POLITIČNIM JETNIKOM PRED BOŽIČEM!

New York, N. Y. (Fed. Press.) — Svobodo, in sicer brezpogojno svobodo vsem vojnim političnim jetnikom, ki so še zaprti v zveznih ječah, je jedro resolucije, ki je sprejelo soglasno skoro 2,000 oseb na shodu v dvorani Copper Union dne 19. novembra pod pokroviteljstvom generalnega brambnega odbora. Delavski pesnik Ralph Chaplin, ki je bil sam politični jetnik v leavenworthski ječi do meseca junija, je bil glavni govornik. Govoril so pa še Arthur Hays, Harriot Stanton Blatch, Scott Nearing in Wolcott Cutler.

Izarivši se, da bi se čutil poniznosti, če bi moral prositi predsednika za oprostitev in pomilostjenje nedolžnih ljudi, ki so se "predzrili" izvajati pravice do svobodne besede, je Chaplin brez vsakršnega obilježja govorničkega uvoda naslajal poslušalcem hudo življenje 32 jetnikov, ki bo hudo morali prebiti še sedmi Božič za omrežji leavenworthske ječe.

še jih predsednik Coolidge ne oprostí dotlej. Bilo je zelo poniževalno vedeti, da niso imeli delavci industrijske moči, a katero bi mogli zahtevati oprostitev svojih tovarštev, ki jih je dala vlada pozaprati med vojno, ker je s tem hotela namigniti, da je ona tista, ki more narekovati ljudem, kaj naj mislijo in kaj govorijo. Potem je govornik pozval poslušalstvo, naj gre s svojim znanjem o položaju zaprtih vojnih političnih jetnikov med svoje prijatelje in znanee ter protestira širom dežele proti nadaljnjemu zaporu teh mož. Chaplin je tudi obrazložil razliko, ki jo delajo jetniške oblasti med postopanjem s politični mi jetniki in onim z zločinci, ki so prišli radi vojnih aleparij v ječo. Tem zadnjim so bile priznane razne predpravice v Leavenworthu. In večina le-teh je že davno na svobodi.

Scott Nearing je izrazil upanje, da bi bilo v slučaju druge vojne 10,000 ljudi, ki bi bili pripravljeni iti v ječo radi takšnih obdolžb, katere so sodne oblasti naperile proti političnim jetnikom med svetovno vojno. "Če je zadosti mož pripravljen iti v ječo za svoje ideale, potem ne bo v ječah dovolj prostora zanje," je rekel. "Potem bo zavladal ideal miru po celi deželi."

Rezolucija, ki je bila sprejeta in naslovljena na predsednika Coolidge, se glasi, kakor sledi:

"Sklenjeno, da vas pozovemo izpustiti vse politične jetnike, ki so v ječi, še pred Božičem na prosto. In mi apeliramo na vas, da izbrskate vse posledice drugih vojnih preganjanj radi svobodne besede s preklicanjem vseh pogojev in razmer, ki se tičejo pred kratkim oproščenih političnih jetnikov. Pri tej priliki razveljavite obsodbe vseh političnih jetnikov na parolo in preključite vse še ne-rešene tožbe radi špijske. Vrnite pravico do državljanstva vsem osebam, ki so bile obsojene radi tega, ker so izrazile svoje mnenje med vojno. Razveljavite vse ukaze za deportacijo tujcev, izdane na podlagi obsodb v stislu špijske postave ali drugih obdolžb, ki omejujejo izražanje lastnega prepričanja."

Kakor je prišel glas iz Bele hiše, utegne biti oklicana amnestija na Zahvalni dan. Člani obrambnega odbeka so dejali, da bi to radi videli, ali kljub temu pa bodo vseno še nadaljevali svojo kampanjo za oprostitev političnih jetnikov še pred Božičem.

IZSTRADANO NEMŠKO LJUDSTVO SE JE VRGLO NA JUNKERJE.

(Nadaljevanje s prve strani.) Kerjev. Napadalec so najprvo opolnili posetva, izpraznili vse kašče in shrambe, odgnali živino, potem pa zaigali poslopja. Nešteta bivališnja junkerjev in bogatih kmetov v Sleziji so danes v pepelu. Kmetje, ki so se podali in prostovoljno dali živila, niso bili nadlegovani; toda večina se je postavila v bran z orožjem in ti so danes begunci ali ujetniki brez vsega.

V mnogih krajih teče kri. Državna policija je zajela več proletarskih čet na cesti, po kateri so vozili plen in gonili živino in po krvavem boju je policija vzela plen in gonili živino in po krvavem boju je policija vzela plen in razpršila proletarce. V Waldenburgu sta bila ubita en policaj in en delavec, ranjenih je pa bilo šestnajst. Krvavi boji so bili v teku včeraj v okoljih Wornedorfa, Jauerja, Wiegutza in Briga.

V Porenju in bavarskem Palatinatu, kjer se vrše ljuti boji med separatisti in antiseparatisti, je bilo v zadnjih treh dneh par sto mož ubitih in približno 500 ranjenih. Največ odpora nudijo separatistom porenjski kmetje, ki oboroženi s puškami, piktolami, sekirami, kosami in gorjačami, na katerih imajo nasajene dolge šablje, neumiljeno mučijo in razmesarjajo vsakega separatista, ki ga dobe v pesti. Kmetom so se pridružili komunisti.

Kakor izgleda, je še ves bavarski Palatinat v rokah separatistov, katerim pomaga Francozi. Francoski poveljnik v Palatinatu je priznal začasno separatistično vlado in prepovedal antiseparatistom napade na separatiste. Nasprotniki separatistov ne smejo imeti orožja, dočim separatisti dobe od Francozov orožje in strelivo kolikor ga hočejo — vrle versalski pogodbi, ki prepoveduje zalaganje Nemcev s orožjem in municijo iz inozemstva.

Nemška vlada je naročila svojemu zastopniku v Parizu, da protitira proti temu postopanju

Francosov v Palatinatu in Porenju.

Položaj v Porenju je nespremenjen. To se pravi, da se stradanje in demonstracije tisočeri brezposelnih delavcev nadaljujejo.

LOV NA ŽLKE JE NOV POSEL NA POLJU ROPARSKH OERTL.

(Nadaljevanje s prve strani.) Tu bo nam dovoljeno priti k tebi. Poudarjilen. — Tvoja ljubeča Eleonora."

Še vedno nevedoč, v kakšnem položaju je, je bil Ream prav dobre volje ter se veselo razgovarjal s uradnimi obiskovalci o sporu s Carriganom. Manj kakor pred tremi tedni sta se on in Carrigan ustavila vsak s svojim vozilom pred obcestno gostilno na južnosopadni strani čikaškega mesta. Neki potnik je skočil v Carriganov avtomobil, ali ta je moral izgubiti potnika, ker mu ni hotel Ream dati zadostne količine gasolina za pot do mesta. Zastrantega je nastal med njima prepri, in Carrigan je zagrozil Reamu, da bo še izravnal s njim to reč.

Za večjo varnost v pre-mogovnikih.

New York, N. Y. — (Jugoslov. oddelak F. L. I. S.) — Ravnatelj federalnega rudarskega urada H. Foster Bain v svojem letnem poročilu poudarja, da je urad izuril še okoli stotisoč rudarjev za reševanje in prvo pomoč v slučaju nezgod v rudnikih. Dočim je urad l. 1920 treniral v to evrho 734 mož, je lani 14,941 mož do-bilo poduk te vrste.

Dasi rudarski urad prav odločno trdi, da obsebnih eksplozij radi ogiljenega prahu ne bi smelo več biti, vendar je res, da jih imamo še vedno. L. 1922 so eksplozije radi plina in ogiljenega prahu povzročile 311 smrti — skoraj 16 odstot vseh smrtnih nezgod. Obširnih eksplozij je bilo v zadnjih letih vedno manj in manj, dokler se niso pripetile ena za drugo one zadnje strašne eksplozije; do tedaj je bil rudarski urad upravičen smatrati, da sme se končno že iznebiti nevarnosti večjih eksplozij.

Rudarski urad poseduje blizu Pittsburgha premogovnik, ki služi le za eksperimente v dosego večje varnosti v premogovnikih. Ta premogovnik je edini svoje vrste na svetu. Tu se je v evrho proučevanja že povzročilo des 500 umetnih eksplozij. Poskusi so pri-vedli do dvoje načinov za pre-piečitev večjih eksplozij, ki so vedno posledica prisotnosti ogil-jenega prahu v premogovniku. Ogiljeni prah je namreč ono sred-stvo, potom katerega se manjša in neznatna lokalna eksplozija razširi po vsem premogovniku; posledice takih eksplozij so straš-ne toliko radi sunka, kolikor radi strupenih plinov, ki jim sledi-jo. Prva metoda za preprečitev takih večjih nezgod je ta, da se ogiljeni prah okropi s prahom iz škrljevega, apnenca ali druge ne-vnetljive anovi, tako da plamen ne more skočiti od praška do praška.

Dolgoletni poskusi in proučevanja eksplozij radi ogiljenega prahu so prepričala rudarski urad, da ne smejo smatrati veli-kih eksplozij kot nezgod, ki so neizogibne in normalne v pre-mogovnem poklicu. Velike eksplo-zije se morejo in morajo prepra-šiti. Premogarji in upravitelji premogovnikov, kakor tudi ru-darski nadzorniki se morajo ener-gično ukvarjati s tem vpraša-njem, drugače bomo imeli še več-jih takih nezgod.

Velike eksplozije seveda obra-šajo na se pozornost širšega ob-šinstva in se radi tega mihi, da tvorijo največjo nevarnost v pre-mogovnikih. Ali veliko več smrti-nih nezgod povzročuje sesutje stropa in premoga. Ako bi mogli odpraviti te-le nezgode, bi se let-no število ubitih premogarjev zni-žalo na polovico. Ako se kame-nje ali premog sesuje in pade na premogarja, utegne ubiti le ene-ga ali dva človeka. Ali takom leta se te smrtne nezgode nako-pijo; l. 1922 jih je bilo 930. Res je, da je to število manjše kot v prejšnjih letih, ali to je pripisati dejstvu, da se tekom mnogih me-secev ni delalo radi premogarske steev.

Da se nezgode te vrste znižajo, je po mnenju rudarskega urada večinoma stvar premogarjev sa-mih. Te nezgode se vršijo na sa-mem mestu, kjer premogar dela in kjer je on najbolj v stanju so-diti, kdaj treba sneti strop ali podstaviti dodatnih podpor.

Slovenska Narodna

Podporna Jednota

Ustanovljena 9. aprila 1904.

Inkorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

GLAVNI STAN: 2657-59 SO. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

Izvrševalni odbor: UPRAVNI ODESEK:

Predsednik Vincent Calhoun, podpredsednik Andrew Vidrich R. F. D. T. Box 31, Johnston, Pa., gl. tajnik Matthew Turk, tajnik bolnišni ga oddelka Blas Novak, gl. blagajnik John Vogrich, uradni glasilca John Zavortnik, upravitelj glasilca Filip Gadiša.

FOTOTNI ODESEK:

John Underwood, predsednik, 407 W. Hay St., Springfield, Ill., Martin Zelenkar, Box 375, Barborton, Ohio, Fred A. Vider, Box 673, Ely, Minn., John Terrell, Box 92, Hendersonville, Pa., John Gorlich, 414 W. Hay St., Springfield, Ill.

BOLNIŠKI ODESEK:

OSREDNJE OKROŽJE: Blas Novak, predsednik, 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

VZHODNO OKROŽJE: Jacob Ambrosit, Box 284, Meen, Raa, Pa.

ZAPADNO OKROŽJE: John Grotel, 14921 Popper Ave., Cleveland, O.

Anton Sular, Box 104, Groes, Kans., se izgucopad.

Man Mars, Box 166, Buhl, Minn., se covercopad.

Mike Zugel, 5453 S. Winchester St., Murray, Utah.

Nadzorni odbor:

Frank Zalta, predsednik, 3439 W. 26th St., Chicago, Ill., Frank Somrak, 8817 Prosser Ave., Cleveland, O., William Sitter, 6404 St. Clair St., Cleveland, Ohio.

Združitevni odbor:

Predsednik: Frank Alek, 2134 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.

Johe Oren, 2639 W. 26th St., Chicago, Ill.

Joe Slav, 6404 Orten Ct., Cleveland, Ohio.

VRHOVNI ZDRAVNIKI: Dr. F. J. Kern, 6233 St. Clair Ave., Cleveland, O.

POZOR!—Korespondenca s gl. odborniki, ki delajo v glavnem uradu, se vsi takole:

VSA PISMA, ki se nanašajo na posla gl. predsednika so naslovni: Predsedništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE BOLNIŠKE PODPORE SE NASLOVE: Bolniške taj-nitve S. N. P. J., 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

DENARNE POSILJATVE IN STVARI, ki se tičejo gl. izvrševalnega odbora in jednote vobse so naslovni: Tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Law-dale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE V ZVEZI Z BLAGAJNISKIMI POSLI so pošiljajo na naslov: Blagajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

Vse priitbe glede poslovanja v gl. izvrševalnem odboru so naj pošiljajo Frank Zaltu, predsedniku nadzornega odbora, čigar naslov je zgorej.

Vsi priitvi na gl. porotni odesk so naj pošiljajo na naslov: John Under-wood, 407 W. Hay St., Springfield, Ill.

Vsi dopisi in drugi spisi, nanašajo, ogiasi, naročnina in sploh vse bar je v zvezi s glasilcem jednote, naj so pošilja na naslov: "Prosveta", 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

V dobi enajstih let do konca l. 1922 je od vseh smrtnih nezgod v premogovnikih bilo pripisati: 47.84 odstot sesutju stropa in pre-moga, 16.83 odstot vozovom in lo-komotivam v rudnikih, 11.25 eks-plozijam radi plina in ogiljenega prahu, 6.04 odstot razstrelivom in 3.47 odstot elektriciteti. V tej do-bi je bilo v premogovnikih usmr-đenih 25,975 ljudi. Skoraj 90 od-stot vseh smrtnih nezgod se je pri-petilo v podzemlju, 2.29 odstot je bilo nezgod v šafu in ostalih 7.59 odstot nezgod se je pripetilo na površju.

Ravnatelj Bain poudarja po-trebo obsečne varnostne propa-gande med premogarji, operatorji in nadzorniki uboganje var-nostnih svaril bo dovedlo do pre-piečitve nezgod. Zato treba raz-širiti ono znanje in izkušnjo, ki si jo že pridobil rudarski svet, kakor tudi druge agencije, ki s njim sodelujejo.

Treba tudi natančno proučeva-ti nevarnosti, ki pretijo premo-garjem valed elektriciteti in bolj obširne rabe strojev v rovih.

Treba osredotočiti vse sile na to, da se zniža število smrti valed sesutja stropa in premoga in valed prevoznih sredstev v pre-mogovniku; oboje zahteva na-daljnih preiskav in stalno pašnjo s strani premogarjev in operator-jev.

Popolnoma krivo je domnevati, da je sedanje razmerje smrtnih nezgod v premogovnikih neizogi-ben davek na človeških živah, ki ga ta dežela mora plačevati za svojo zalogo premoga. Dasi ima-mo v tej deželi manj smrtnih ne-zgod za vsak milijon ton izkopa-nega premoga kot v drugih deka-lah, ne sme nihče misliti, da ni treba nič več storiti v dosego še večje varnosti.

Naročite se in širite svoje gla-silo "Prosveta".

VARČLJIVI NAROD

VLAGA REDOVITO

INVESTIRA RAZUMNO V

KASPAR STATE BANK

NAJVEČJI JUGOSLOVENSKE BAN-KI V ZJEDINJENIH DRŽAVAH.

1900 Blue Island Ave., vogal 19. ulice

CHICAGO ILLINOIS

KAPITAL IN PREOSTANEK

\$1,250,000.00

Pod nadzorstvom

vladnim, držav-nim in

Chicago Clearing

House Ass'n.

Prodajamo porobrodne listke za vse pa-robrodne družbe v Jugoslaviji in obratno. Izdelujemo listine (affidavits) za prislo-ljenike, ter pošiljamo denar v stare de-movine najceneje in najhitreje.

NAROČNIKI POZOR!

Znamenje (Nov. 30-23)

pomeni, da vam naročnina poteče na ta dan. Ponovite je pravečasno, da vam lista ne ustavimo. Ako lista ne prejmete, je mogoče vstav-ljen, ker ni bil plačan. Ako je vaš list plačan in ga ne prejmete, je mogoče ustav-ljen, valed napačnega naslo-va, pišite nam dopisnico in navedite stari in novi naslov.

Naši zastopniki so vsi dru-štveni tajniki in drugi za-stopniki, pri katerih lahko plačate naročnino.

Naročnina za celo leto je \$5.00 in za pol leta pa \$2.50. Člani S. N. P. J. plačajo za vol leta \$1.90 in za celo leto \$3.80.

Za mesto Chicago je na leto \$6.50, pol leta \$3.25.

Za Evropo stane za pol le-ta \$4.00, za vse leto pa \$8.00.

Tednik stane za Evropo \$1.70. Člani doplačajo samo 10c za poštnino.

Naročnino lahko tudi sami pošljete na naslov:

UPRAVNIŠTVO "PROSVETA" 2657 S. Lawndale Ave., CHICAGO, ILL.

Delavski list je sila, s katere računa vaš nasprotnik.

